

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

MOMENTUM

2020

A Republikon Intézet „Pártok félidőben” című új sorozatában számba vesszük a parlamenti frakcióval, továbbá európai parlamenti mandátummal rendelkező pártokat, azok népszerűségi sorrendje szerint. Az elemzés apropóját a 2018-2022-es parlamenti ciklus félideje adja, így kitérünk legfrissebb választási eredményeikre, népszerűségi mutatóikra, fő üzeneteikre, konfliktusaikra, valamint értékeljük kilátásaikat a 2022-es választásokig. Sorozatunk a koronavírus-járvány idején jelenik meg. Mivel egy folyamatosan változó helyzetről van szó, annak következményeivel későbbi elemzéseinkben kívánunk foglalkozni.

BEVEZETÉS

A Momentum, mint politikai mozgalom, 2017-ben tűnt fel az országos politikában, a NOLimpia kampánnyal, melynek célja a 2024-es olimpiai játékokra való magyar pályázat felülvizsgálata volt, népszavazásra bocsátva a kérdést. A párt alapító tagsága főként fiatalokból állt, akik generációs váltást szerettek volna elérni a politikában. Többük azért jött haza külföldről, hogy a politikai életben részt vegyen. Leginkább centralista, liberális álláspontot képviselnek az egyes kérdésekben, bár az utóbbi jelzót sokáig nem használták magukra. A sikeres NOLimpia kampány után az eredeti céloknak megfelelően pártot alapítottak, majd több vezetőségi tag lecserélődött és országos struktúrát építettek ki. A 2019-es európai parlamenti választás jelentette számukra az áttörést, ennek következtében támogatottságuk beérte a DK, a Jobbik és az MSZP szintjét.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A frissen alakult párt a 2018-as országgyűlési választásokon mérettette meg magát először. Pár stratégiai kerületet leszámítva, ahol visszahívták jelöltjüket, hogy az esélyes ellenzéki jelöltet támogassák (ilyen volt Székesfehérvár, a fővárosi I., valamint XVIII. kerület), önállóan indultak a választásokon. Nem sikerült mandátumot szerezniük sem listán, sem egyéniben, azonban ők lettek a legerősebb parlamenten kívüli párt 3,16 százalékos eredménnyel. Ez az eredmény azért is fontos, mert így nem kellett visszafizetniük a kampánytámogatást, illetve állami párttámogatásban is részesülnek a 2018-2022-es ciklusban.

Az európai parlamenti választásokon nem csupán tovább tudták növelni szavazóik számát, hanem az előzetesen várt 4-6 százalékot is jóval felülmúlták: 344 512 szavazattal, amely 9,93 százalékos eredményt jelentett. Ezzel ők lettek a harmadik legerősebb párt, és Cseh Katalin és Donáth Anna személyében két képviselőt küldhettek Brüsszelbe. Ez az eredmény nem csak azért volt meglepetés mert a párt mindössze két és

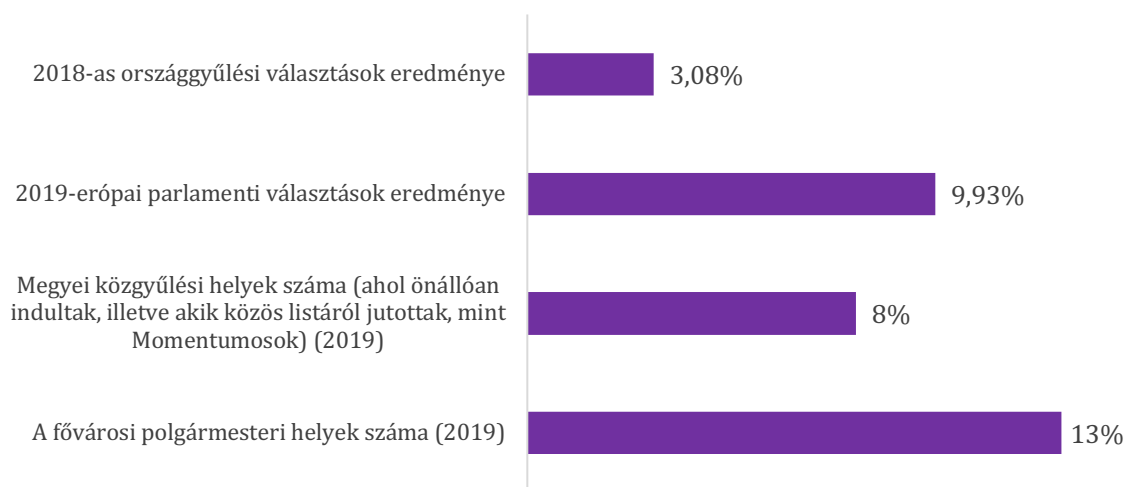
fél éve volt jelent az országos politikában, hanem azért is, mert a választás napjáig még az egy mandátum is kétséges volt.

A jó eredmény azt is igazolta, hogy a Momentumnak van esélye az őszi önkormányzati választáson. Ezért, az előzetes nyilatkozataikkal ellentétben, mégis állítottak jelöltet az ellenzéki főpolgármesteri előválasztás második fordulójára. Kerpel-Fronius Gábor végül 9800 szavazatot kapott, amellyel a harmadik lett az előválasztáson, de a Momentum megmutatta, hogy releváns politikai szereplő, aki bele tud szólni az ellenzéki térfél formálásába.

A 2019-es önkormányzati választásokon kevés jelöltet indítottak a fővárosban és a megyei jogú városokban, azonban jó eredményeket sikerült elérniük. Budapesten az előzetes megegyezések alapján végül négy kerületben állíthattak polgármester-jelöltet, amiből háromban nyerni is tudtak: a IV. kerületben Déri Tibor, a VI. kerületben Soproni Tamás, illetve a VIII. kerületben Pikó András lett a polgármester. Utóbbi bár hivatalosan függetlenként indult és győzött, azonban az indulását a Momentum tette lehetővé és jelenleg is a Momentum frakciójában ül a fővárosi közgyűlésben. A negyedik jelölt, Havasi Gábor a kompenzációs listán szerzett mandátumot, így a Momentum fővárosi frakciója jelenleg négy fős.

A közgyűlés megalakulásakor Karácsony Gergely Kerpel-Fronius Gábort jelölte az „okosvárosért és részvételiségért” felelős főpolgármester-helyettesévé. Ez a kinevezés jó példa arra is, hogy az ellenzéki oldalon a több párttal egyenrangú szereplő lett a Momentum Mozgalom.

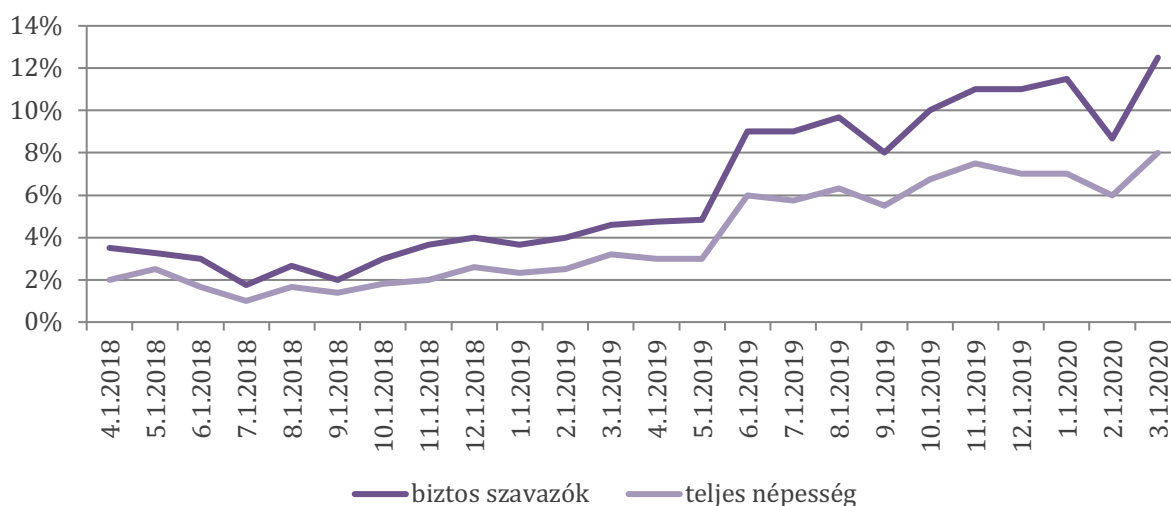
A Momentum választási eredményei

1. ábra (forrás: valasztas.hu)

A fővároson kívül, a megyei jogú városokban a Momentumnak nem volt egyetlen jelöltje sem. A megyei közgyűlésekben a párt összesen a helyek 8 százalékát szerezte meg, ezzel a harmadik legerősebb ellenzéki erő lett a DK és a Jobbik mögött, illetve a Fidesz-KDNP-n és a DK-n kívül csak a Momentumnak sikerült minden megyében elérni az 5 százalékos küszöböt. Bár négy megyében is közös listán indult egy vagy több ellenzéki párttal (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Komárom-Esztergom, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben), és ezek több mandátumot is szereztek, a Momentumnak csak két képviselője jutott megyei képviselői helyhez ezekről a listákról (Popovics Judit Komárom-Esztergomban és Kovács József Borsod-Abaúj-Zemplénben). Azonban, ha nem vesszük figyelembe a közös listákat, akkor a Momentum lett a legerősebb párt összesítve a megyei közgyűlésekben. A legjobb eredményt Pest megyében érte el, ahol kilenc képviselőjük lett, ezzel pedig legerősebb ellenzéki párt lettek a közgyűlésben.

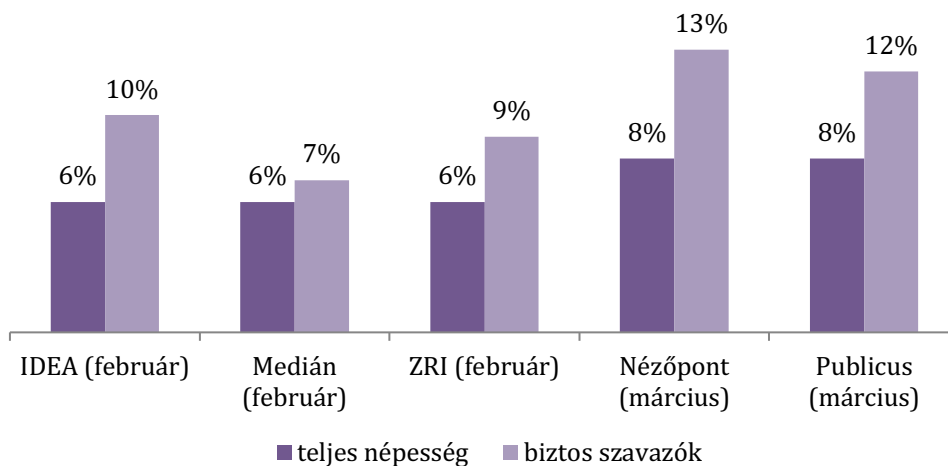
A Momentum népszerűsége

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

A közvélemény-kutatások átlagát megvizsgálva (2. ábra) azt tapasztalhatjuk, hogy kisebb visszaesések ellenére a választások óta növekvő tendenciát mutat a párt népszerűsége. Külön kiemelendő az EP-választások után látható áttörés, amikor a teljes népesség körében megduplázták népszerűségüket. Mivel nem csak a pártnak ért fel győzelemmel ez az eredmény, hanem a közvélemény is így értékelte a teljesítményüket, nem csoda, hogy többszörösére nőtt a táboruk. Bár a nyári és az őszi időszak, az önkormányzati választások elsősorban nem a Momentumról szóltak, ennek ellenére is szignifikánsan tudott növekedni támogatottságuk.

A Momentum népszerűsége 2020. február-márciusban

3. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

Az országgyűlési választások után a mozgalmi arcukat szerette volna kiemelni a Momentum. Ennek érdekében tüntetéseket szerveztek, országjárásba kezdtek és tovább bővítették a helyi ügyeket felkaroló és megoldani kívánó „Cselekvés köreit”. Ez kezdetben sikeres volt, látható megmozdulásokat szerveztek és az országjárásuk is átlépte az országos média ingerküszöbét. A választások után sikeresen duplázta meg tagságát a párt, amely tovább segítette az országos hálózatuk kiépítését.

A kedvező eredményeket kihasználva a párt alig pár hónappal a választások után tüntetést szervezett az MTA-t érintő átalakítások ellen és a tudományos szabadság védelmében. Az esemény 2018. június 21-én került megrendezésre több száz, leginkább fiatal résztvevővel. Később ezt a témát a többi ellenzéki párt is támogatni kezdte, illetve az MTA maga szervezett tüntetéseket, így a Momentum, mint kezdeményező elvesztette a tematizációs képességét.

2018 nyarán szinte teljesen eltűntek a közbeszédből, saját tisztújításukkal voltak elfoglalva, csak az év őszén tettek új javaslatokat. Ekkor újra az aktivizmusra helyezték a hangsúlyt és a fiatalok bevonása volt az elsődleges cél (egyetemi akciók, „Dumbledore-serege”, „Jövőképző” kurzusok). Több összellenzéki akcióba is beálltak: közös tüntetéseken vettek részt (CEU, MTA, október 23.), gyűjtöttek aláírást az Európai Ügyészséghez való csatlakozás ügyében. A CEU-ügy kapcsán saját és közös tüntetéseket is szerveztek, amelyen pár ezer ember vett részt.

Novemberben egyedi kampányeszközt vetett be a párt: nemzetközi pártszövetségük, az ALDE, amely ebben a hónapban vette fel őket soraik közé, egyedi, Magyarországgal foglalkozó mozgólakatot készített, amelyet magyarra is lefordították a Momentum számára. A plakáton, amely egy kocsira van rögzítve, Orbán Viktor szerepel negatív kontextusban, a korrupciót középpontba helyezve. A kocsit az ország hét nagyvárosát járta be egy hónap alatt. Bár egyedi megoldás volt, nagyobb sikereket nem tudtak elérni vele, sem lokálisan, sem az országos médiában. A hazai média már foglalkozott az üggyel, amikor az ALDE külföldön kampányolt a kocsival, sok újdonság nem volt ebben az akcióba, a párt nemzetközi beágyazottságának viszont jót tett a kampány átvétele.

A 2018 decemberében kezdődő és egészen 2020 februárjáig eltartó, túlóratörvény-ellen szervezett tüntetéseken a Momentum is részt vett a többi ellenzéki párttal együtt. Itt több prominens tagjuk (Fekete-Győr András, Donáth Anna) is füstbombákat, görögtüzet akart használni, ezzel is radikalizálva a tüntetést. Többük ellen eljárás is indult, sőt, Donáth Annát, az akkori EP listavezetőt őrizetbe is vették egy éjszakára. Ez a radikalizmus később hozzásegítette a Momentumot a sikeres EP-kampányhoz 2019 tavaszán.

Az MTVA székházába nem tudtak bemenni felolvasni az ellenzék 5 pontját, lévén nincs Országgyűlési képviselőjük, azonban a tüntetőkkel maradtak végig és szónoklatokat intéztek a tömeghez, amíg az ellenzéki képviselők bent voltak. A téma kapcsán az összes tüntetésen képviseltették magukat, próbálták bevonítani a fiatalabbakat a megmozdulásokra.

2019-ben a közös tüntetések folytatásán kívül saját kampányt is indítottak az EP választásokra, ahol a párt önállóan indult. A kampány az ún. „Soros-kampány” mintájára jött létre, a plakátokon azonban Orbán Viktor és Mészáros Lőrinc szerepeltek. Az akció lényege az volt, hogy a szerintük fontos kérdésekkel, mint a korrupcióval és az egészségügy helyzetével foglalkozzon inkább a közvélemény. Központi szerepet kapott a kampányban még a közmédia kérdése is. A Momentum minden megjelenési idejét a közmédiában arra használta fel, hogy kritikát fogalmazzon meg annak működésével szemben.

A kampány sikerességének egyik oka az egyszerű, lényegre törő üzenetében keresendő: a párt könnyen értelmezhető Európa-párti üzenetet fogalmazott meg, amely reflektált arra, hogy az Európai Unió fontos Magyarország számára, hogy az Unión belül reformokra van szükség, illetve arra is, hogy a hazai problémákra európai választ kell

adni, hisz a társadalom számára legfontosabb kérdésekbe szeretne volna bevonni az Európai Uniót (oktatás, egészségügy, munkahelyteremtés). Ezzel a kampányukkal olyan embereket is meg tudtak szólítani, akik alapvetően nem gondolják fontosnak az EP-választást, azonban lényegesek számukra azok, az alapvetően nemzetállami hatáskörbe tartozó témák, amelyeket a Momentum beemelt a programjába.

A másik érdeme a kampánynak a stratégiájuk kitartó követése volt: a párt nem merült bele a napi politikai csatározásokba a kampány alatt, nem helyezte át annak súlypontját, hanem végig a saját üzenete mellett maradt, amelyet egyszerű, mindenki által látható felületeken osztott meg: a Facebook és a személyes kampányolás is nagy szerepet kapott.

A sikerhez a karakteres kampányon és a jól megfogalmazott üzeneteken kívül a pártszövetségük is hozzájárult: az ALDE kiemelt figyelmet fordított a pártra. Ennek keretében Cseh Katalin az összeurópai kampányba is bekerült, valamint Guy Verhofstadt, a liberális pártszövetség frakcióvezetője is kampányolt Magyarországon. A pártcsalád azért fontos a kampány szempontjából, mivel ehhez a csoporthoz kötik az emberek azokat a reformötleteket, amelyek az Uniónak új lendületet szeretnének adni. Éppen ezért a velük való kampány azt mutatta, hogy a Momentum az EP-ben képes lesz fellépni a Fidesz ellen, valamint hiteles Európa-párti politikát fog folytatni.

Fontos téma volt a Momentum Európai Parlamentben betöltött szerepe. A két képviselő, Donáth Anna és Cseh Katalin kifejezetten aktív szerepfelfogásban kezdték meg munkájukat az EP-ben. Cseh Katalint a liberális frakció alelnökének is megválasztották, Berg Dánielt pedig a liberális párt alelnökévé. A fő téma leginkább a Fideszhez való viszony volt itt is: a politikusok nem szavazták meg ugyanis azokat az Uniós tisztségviselőket, akiket a Fidesz jelölt, Trócsányi László és Várhelyi Olivér ellen is kampányoltak, hogy ne kapják meg a számukra kijelölt portfóliót.

A Momentum kommunikációjával kapcsolatban fontos kiemelni továbbá a határon túli kérdéseket, illetve a közösségi média szerepét. A Momentum megalakulása óta próbált a külhoni magyarok felé is nyitni, szerte a Kárpát-medencében. Kezdetben csak az országjárásukat bővítették ki határon túli helyszínekre is, azonban az ALDE-hez való csatlakozásuk és különösen az EP-választások után új lendületet vettek és stratégiát váltottak. A párt prominens személyei a szomszédos országok belpolitikájában is kampányoltak, azonban nem a helyi magyar pártok mellett. Fekete-Győr András a román elnökválasztásban, Donáth Anna pedig a szlovák Progresszív Szlovákia párt mellett mondott kortesbeszédet. Mindkét felszólalásban az volt az újdonság, hogy a Momentum

politikusi olyan politikát támogattak, amely szerintük háttérbe szorítja a nemzetiségi törésvonalat az országban, helyette pedig az ország egészét érintő kérdésekkel foglalkozik, függetlenül attól, hogy milyen származású polgárt érint. Ez megosztó téma, hisz sokan gondolják úgy, hogy ha van magyar nemzetiségi párt vagy jelölt egy választáson, akkor őt kell támogatni mindenekelőtt, függetlenül az ideológiai kérdésektől. A Momentum viszont úgy gondolkodott, hogy az egész országot érintő kérdésekben az általuk támogatott pártok jelentik a legjobb opciót és az ő megválasztásukkal a magyarság helyzete is javulni fog.

A másik jelentős kommunikációs eszköz a közösségi média volt a 2018 utáni időszakban. A két EP képviselő, Cseh Katalin, de különösképp Donáth Anna a szokásos platformokon túl (Facebook, Youtube, esetleg Twitter) az alternatív felületeket is használják, például a Redditet, vagy mém oldalakat. Bár viszonylag kevés ember van fent aktívan Magyarországon ezeken a platformokon, ezek használata azonban leginkább a fiatalok megszólítását jelenti, amely a Momentum egyik fő célja. Használatuk egyelőre nem tűnik kifizetődőnek, azonban hosszú távon erős pártidentitást hozhat létre a rendszeres felhasználókban.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Az új pártokra jellemző, hogy elutasítják a teljes politikai elitet és a bevett politikai pártokat. A Momentum is kezdetben egyenlő távolságot kívánt tartani az ellenzéki pártoktól és a Fidesz-KDNP-től is. A 2018-as választás előtti együttműködés az ellenzéki oldalon az egyenlő távolság elvének feladását jelentette, ami érthető módon konfliktusforrás volt a párton belül. Nagy előrelépés volt azonban számukra, hogy a megalapításuktól számított első évekhez képest a belső, személyi és hatalmi konfliktusok már nem jellemezték a 2018-2019-es éveiket.

A választások után 2018-ban az egyik legfontosabb konfrontációja a pártnak az Állami Számvevőszékkel volt. Az ÁSZ a választások után, októberben felfüggesztette a párt állami támogatását, ugyanis érvelésük szerint nem kapták meg a szükséges kampányelszámolásokat. Ezt később tisztázták, de 2019 januárjában újra felfüggesztette a kifizetéseket az ÁSZ, arra hivatkozva, hogy tisztességtelen előnyhöz jutott a párt a választásokon. Végül február végére ezt a felfüggesztést is eltörölték, azonban a hatósági eljárást ez a döntés nem zárta le. Ehhez kapcsolódóan az is beárnyékolta a párt pénzügyeit, hogy egyes feltételezések szerint a kampány során a párttagokhoz közeli

cégekhez kerültek a kampánypénzek. Bár ezt nem bizonyították, és az ÁSZ eljárás is megszűnt a párt ellen, 2019 februárjában lemondott Győrffy Zoltán, a párt Pénzügyi Bizottságának elnöke, arra hivatkozva, hogy a párt „nem érett egy teljes pénzügyi átvilágításra”, amely előtt akkor állt. Bár az indoklás erősen megkérdőjelezhető, főleg annak tudatában, hogy a párt végül sikeresen elszámolt a pénzekkel és sikeres kampányt vitt végig az európai választások során, a közvélemény felé tovább erősítette azt az álláspontot, hogy a párt fiatal, éretlen még a politizálásra, nem képes ekkora felelősséggel megbirkózni.

A Momentum az országgyűlési választások után gyorsan újragondolta a kapcsolatát az ellenzékkel, úgy határoztak, hogy nyitottabbak lesznek a velük való összefogásra. Ennek tükrében az önkormányzati választásokon ők is részt vettek a fővárosi kerületekről szóló egyeztetéseken, amely végén öt kerületet kaptak, reálisan az akkori erejükhöz képest. Ezt a megállapodást az európai parlamenti választások után sem mondták fel, vagy kérdőjelezték meg, mindössze a főpolgármesteri előválasztásnál állítottak jelöltet, amelynek a lehetőségét még 2019 elején elvetették hivatalosan is. Ez végül az előválasztás előnyére vált, így nem lett konfliktus a pártok között.

Nagyobb volt a probléma a IX. kerületben, amelyben az előzetes megbeszélések alapján a Momentum jelölhetett volna közös ellenzéki polgármestert, akik Jancsó Andrea helyi képviselőt indították volna. A kerület egy másik ellenzéki képviselője, Baranyi Krisztina az LMP és az MKKP támogatásával azonban szintén el akart indulni a választásokon. Hosszas megbeszélések és csörték után végül augusztusban előválasztást tartottak a kerületben, ahol Baranyi fölényesen nyert, ezzel a Momentum elvesztette a lehetőségét, hogy az ő jelöltje indulhasson közös polgármester-jelöltként.

Az igazi konfliktusok a sikeres önkormányzati választások után jöttek létre a Momentum és a többi ellenzéki párt között. A momentumosok többször ki akarták fejezni, hogy bár a közös ellenzéki munka mellett vannak, egyes személyektől és ügyektől el kell távolodniuk. Pesterzsébeten a párt helyi frakciója a választások után 2 héttel felbontotta az együttműködést az MSZP-DK által fémjelzett városvezetési koncepciók miatt, illetve a kispesti önkormányzati képviselő videósorozatát kezdett a helyi korrupcióról, amelynek egy jelentős része az MSZP-hez kapcsolódik a felvételek alapján.

A Momentum jelenleg az öt százalékos küszöb felett mért, stabil támogatottsággal és népszerű politikusokkal rendelkező párt. Az Országgyűlésben ugyan nincsenek jelen, azonban az EP-ben két képviselőjük (Cseh Katalin és Donáth Anna), a fővárosban három polgármesterük (két párttag, Déri Tibor és Soproni Tamás, valamint Pikó András), egy fővárosi képviselőjük (Havasi Gábor), valamint egy főpolgármester-helyettesük (Kerpel-Fronius Gábor) van, ami biztos alapot tud jelenteni nekik a növekedéshez.

A párt jelenleg két stratégiát próbál követni: egyrészt a helyi szervezeteiket erősíteni, másrészt a nemzetközi szintéren kívánnak releváns szereplőként feltűnni. Előbbi nem újdonság: a párt minden nagyobb eredménye után országjárásba kezdett, hogy minél több tagot tudjon toborozni, eddig váltakozó sikerrel. A ciklus közepén is folyik az országjárás a népszerű politikusaikkal és az ifjúsági tagozatukkal, azonban annak a nyilvánosságban nem látszik látványos eredménye, nem voltak saját országos programjaik, csak helyi szinteken jelentek meg. A helyi építkezés ugyanakkor a tábor megszilárdítására is alkalmas, nem csak annak növelésére, de az eredményeket csak hosszútávon lehet igazán érzékelni majd.

A nemzetközi befolyás növelése a sikeres EP-választások után vált a párt számára prioritássá: bár addig is voltak nemzetközi kapcsolataik, próbálták saját kapcsolatrendszerét építeni, de az EP-mandátumokkal lett tényleges erejük az Unióban. Két képviselőjük, Donáth Anna és Cseh Katalin továbbra is sokat szerepel a hazai közéletben is, folyamatosan mutatva brüsszeli munkájuk sikerességét. Az uniós stratégia két szempontból is fontos lehet: egyrészt a párt fel tudja mutatni, hogy nemzetközileg is elfogadott, kompetens entitás, másrészt a kinti szereplésük kiemelésével tudják kompenzálni azt a hátrányukat, ami a nemzeti parlamentben való megjelenési lehetőség hiányából adódik. Az európai munkájuknak már nemzetközi elismerései is vannak, hiszen Cseh Katalint a Politico 2020 „20 legígéretesebb képviselője” közé sorolta, míg Donáth Annát a The Parliament Magazine jelölte a „Legjobb közösségi médiát felhasználó képviselő” kategóriában az év képviselője díjra.

Fontos, hogy még mindig a Momentumnak van a legfiatalabb tagsága. Bár az elmúlt időben nyitottak az idősebb korosztályok felé is, amire jó példa Kerpel-Fronius Gábor indítása Budapesten, alapvetően továbbra is a fiatal, új generációs párt képét mutatják. Ezt egyrészt próbálják az előnyükre is fordítani, azonban problémás pont lehet, hogy fiatalságukat sokan a tapasztalatlansággal kapcsolják össze, ami miatt kevesebben szavazhatnak rájuk a bizonytalan szavazók közül. A következő évben azt a

képet kell alakítaniuk, hogy sikeresen tudják megfogni a fiatalokat, de mégis tapasztalatot tudjanak sugározni az idősebb korosztályok felé is.

Fontos kérdés lesz a személyi állomány a párton belül: a sikeres önkormányzati és EP-választás után ugyanis a párt több országosan ismert képviselője valamilyen pozíciót tölte be akár itthon, akár Brüsszelben. Emiatt a 2022-es választásokra új embereket kell felépíteniük, akiket sikeresen indíthatnak az ellenzéki előválasztáson, hogy minél több jelöltjük lehessen. Kérdéses továbbá a miniszterelnök-jelöltjük is. Jelenleg a párt prominens tagjai közül egyedül Fekete-Győr Andrásnak nincs hivatala a párton kívül, igaz ő a legújabb kutatások szerint igen népszerű mind országosan, mind az ellenzéki szavazók körében. Viszont fontos kiemelni, hogy ez a jó eredmény azért is jöhetett létre, mert sok kormánypárti semlegesnek tartja őket.

Végül lényes a párt önmeghatározásának kérdése is a: az elmúlt években többször is előkerült, hogy vajon milyen pártnak lehet mondani a Momentumot. Hivatalosan centrista pártként szokták meghatározni magukat, sokszor generációs pártként hivatkoznak rájuk, az európai pártcsaládjuk, az ALDE liberális politikát követ, a párt tagjai között pedig találhatunk baloldali gondolkodásútól kezdve, piacpárti liberálison át, polgári értékeket való személyig sokféle beállítottságú embert. Ez a sokszínűség rövidtávon okozott pár nézeteltérést a párton belül, azonban a sikerek hatására háttérbe kerültek az öndefiníciós kérdések.

A sikeres politizáláshoz, a párthű, magszavazók táborának kiépítéséhez elengedhetetlen lesz az, hogy a következő években közös nevezőt, saját, kiforrott identitást építsenek maguknak, hogy hosszútávon is sikeresek tudjanak lenni. A ciklus második felének legnagyobb kihívása kétségtelenül az lesz, hogy minimális konfliktusok árán tudják újra definiálni magukat, hogy az a tagság egészét magába foglalja, ne legyen túl általános ahhoz, hogy a többi párttal összetéveszthetővé tegye őket, valamint a választók is el tudják őket határolni a többi ellenzéki párttól, tudják értelmezni a pártot, mint érték-, és érdekközösséget.